

نگاهی گذرا به اقدام‌های بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران در مبارزه با موادمخدر

محمد نریمانی

پاداشت

مقدمه

همجواری جمهوری اسلامی ایران با کشور افغانستان و قرار گرفتن آن در مسیر ترانزیت موادمخدر به اروپا باعث شده است تا همواره کشور ما در متن اخبار و توجه محافل بین‌المللی مرتبط با موادمخدر قرار گیرد.

در گذشته، به‌رغم تحمل خسارت‌های مادی و معنوی توان‌فرسای ناشی از مبارزه با قاچاق موادمخدر از افغانستان، محافل جهانی به‌ویژه کشورهای غربی که بازار اصلی مواد تولیدی افغانستان را تشکیل می‌دهند، با انتشار آمار و اخبار نادرست، در دست‌یابی ایران به جایگاه تأثیرگذار بین‌المللی موانعی ایجاد می‌کردند.

از سوی دیگر، اقدام‌های کشورمان در عرصه‌های پیشگیری و درمان معتادان و فعال‌سازی بخش‌های مردم‌نهاد و توفیق‌های حاصله در این باره، به‌خوبی و با تناسب حجم اقدام‌های صورت گرفته در مجامع بین‌المللی منعکس نشده و در واقع از ظرفیت‌ها و قوت‌های داخلی برای ایجاد فرصت و مقابله با تهدیدها بهره‌برداری نشده بود.

ستاد مبارزه با موادمخدر در سه سال گذشته با اتخاذ یک استراتژی کنش‌محور، برنامه‌تمرکز توجه بین‌المللی به نقش منطقه‌ای و بین‌المللی ایران را از طریق فراهم آوردن حضور مسئولین بین‌المللی، متخصصین جهانی، تصمیم‌سازان مراجع ملی کشورها در تهران و مشاهده اقدام‌ها و توانمندی‌های جمهوری اسلامی ایران با هدف اقناع و حمایت‌یابی از یک سو و تشدید تحرکات بین‌المللی از طرق اطلاع‌رسانی بی‌وقفه، مشارکت در مباحث منطقه‌ای و بین‌المللی و لابی‌فراگیر در محافل مرتبط با موضوع‌های مرتبط با موادمخدر دنبال کرده و سعی بر این داشته است تا موقعیت جمهوری اسلامی ایران را از موضع اتهام و انفعال به موقعیتی تأثیرگذار همچون ریاست کمیسیون موادمخدر ارتقاء دهد.

تشدید اقدام‌های بین‌المللی

تشدید اقدام‌ها در سه سال گذشته در دستور کار ستاد قرار گرفت و این اقدام‌ها در سه سطح منطقه‌ای، فرمانطقه‌ای و بین‌المللی به اجرا

۵. تهیه برنامه اقدام مبارزه با موادمخدر در قالب سازمان همکاری اقتصادی اکو.

ب) قدردانی محافل بین‌المللی

• معاون دبیرکل و مدیر اجرایی دفترمقابله با موادمخدر و جرم سازمان ملل در جریان بازدید از استحکامات مرزی در مرزهای شرقی کشور، در تجلیل از تلاش‌های جمهوری اسلامی ایران در جلوگیری از قاچاق موادمخدر گفت: جمهوری اسلامی ایران برای ممانعت از عبور موادمخدر از خاک خود به اروپا، فداکاری‌های بزرگی انجام داده است که شایسته قدردانی و همراهی و حمایت جامعه بین‌المللی است.

• تشکر و قدردانی معاون دبیرکل و مدیر اجرایی دفتر مقابله با موادمخدر و جرم سازمان ملل از دبیرکل ستاد مبارزه با موادمخدر به جهت نتایج مثبت و موفقیت‌آمیز اولین نشست مشترک ابتکار سه‌جانبه.

ج) جلوگیری از تصویب قطعنامه‌ها و بندهای مغایر با منافع ملی

• قطعنامه پیشنهادی ترکیه و هند دائر بر عدم استحصال دارو از مواد غیرقانونی.

• قطعنامه پیشنهادی فرانسه به نیابت از اتحادیه اروپا، استرالیا، کانادا و ایالات متحده آمریکا دائر بر اینکه موادمخدر یک تهدید امنیتی علیه جامعه جهانی است.

• حقوق بشر کشورهای اروپائی.

• خارج ساختن برنامه مقابله با عرضه از برنامه‌های مبارزه با موادمخدر سازمان ملل متحد.

• قبول ایران به‌عنوان عضو تعیین کننده در تصمیم‌های بخصوص در ابتکارات منطقه‌ای و پیمان پاریس و استراتژی رنگین‌کمان.

د) همکاری با دفتر UNODC در تهران

• فعال کردن دفتر تهران با تنظیم جلسه‌های متوالی با حضور نمایندگان نهادهای ذیربط و متخصصین به همراه شفاف‌سازی نظارت بر کار پروژه‌ها، از جمله برنامه‌های ستاد بوده است که اینک پروژه‌هایی به شرح ذیل در حال اجراء و پیگیری است:

• توسعه همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی با بودجه ۶۰۰/۰۰۰ دلار (این پروژه نهایی شده است).

• کنترل یکپارچه مرزی با بودجه ۲/۶۲۰/۰۰۰ دلار که پروژه در حال نهایی شدن است.

• پروژه ارتقاء برنامه‌های پیشگیری از ایدز و مراقبت برای زنان مصرف‌کننده تزریقی مواد و زنان زندانی در جمهوری اسلامی ایران با بودجه ۱۷۰/۰۰۰ دلار (در حال بررسی برای اجرا).

• پروژه ارتقاء ظرفیت‌های تحقیقاتی مبتنی بر اطلاعات عملیاتی با بودجه ۱/۲۰۰/۰۰۰ دلار (در حال اجراء).

• پروژه حمایت‌یابی منطقه‌ای در زمینه کاهش تقاضا با بودجه ۷۴۹/۹۰۰ دلار.

• پروژه اقدام‌های ملی پیشگیری از مواد با بودجه ۹۰۰/۰۰۰ دلار.

• پروژه ارتقاء برنامه‌های پیشگیری و مراقبت از ایدز برای زنان مصرف‌کننده تزریقی مواد و زنان زندانی در جمهوری اسلامی ایران با بودجه ۱۷۰/۰۰۰ دلار (در حال بررسی) •

درآمد. این اقدام‌ها با تقویت بخش‌های تخصصی داخلی کشور، قدرت و مانور جمهوری اسلامی ایران در مجامع بین‌المللی تقویت شد.

از مهم‌ترین اقدام‌های صورت گرفته در این خصوص، می‌توان به اجرایی کردن مکانیسم همکاری‌های منطقه‌ای میان سه کشور ایران، افغانستان و پاکستان، توجه به گسترش ارتباط‌ها و همکاری‌ها با ترکیه و همچنین کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس اشاره کرد که منجر به تبادل هیئت‌ها به صورت دوجانبه و برگزاری اولین نشست وزراء و مسئولین عالی‌رتبه مبارزه با موادمخدر سه کشور ایران، پاکستان و افغانستان در وین و برپایی سومین نشست از این نوع در آبان ۱۳۸۸ در وین اشاره کرد. از اقدام‌های انجام شده در قالب این توافق‌ها می‌توان به فعال کردن نخستین مرکز تبادل اطلاعات منطقه‌ای JPC در تهران و با حضور نمایندگان پاکستان و افغانستان اشاره کرد که حاصل آن عملیات مشترکی بود که نتایج آن در سایت UNODC منتشر و معاون دبیرکل سازمان ملل طی نامه رسمی از دبیرکل ستاد تشکر کرد. از دیگر اقدام‌های قابل توجه در عرصه منطقه‌ای، می‌توان به افزایش تعامل و همکاری‌ها با کشورهای منطقه در قالب اکو اشاره کرد.

در بعد فرامنطقه‌ای، افزایش تعامل‌های دوجانبه با کشورهای نظیر روسیه، بلغارستان و اندونزی از اولویت‌های ستاد بود که به تشکیل کمیته مشترک همکاری‌های اطلاعاتی میان ایران و این کشورها منجر شد. همچنین در بعد فرامنطقه‌ای، کار مشترک با کشورهای جنوب شرقی آسیا به صورت دوجانبه و همچنین تعریف چارچوب همکاری‌ها میان منطقه جنوب غرب آسیا با منطقه جنوب شرقی آسیا در قالب توافق‌های نشست‌های تخصصی سالیانه هونلیا با حضور مسئولین مقابله با عرضه کشورهای عضو این کنفرانس و طرح کلمبو اشاره کرد.

دستاوردها

الف) ارتقاء جایگاه

۱) پذیرش نقش تعیین‌کننده جمهوری اسلامی ایران در محیط و محافل بین‌المللی مرتبط با موضوع مبارزه با موادمخدر (نایب اول رئیس در پنجاه و دومین CND).

۲) رئیس کمیسیون موادمخدر در پنجاه و سومین CND.

۳) تصویب سه قطعنامه در سه سال متوالی؛ اعم از:

□ تصویب قطعنامه تجلیل از شهدای مبارزه با موادمخدر در قالب قطعنامه مصوب کمیسیون موادمخدر سازمان ملل.

□ آقای کاستا در مراسم اختتامیه اعلام داشت: ثمره این اجلاس، پیام آن فرزند شهیدی است که حتی پدر خود را ندیده است و از همه درخواست کرد مسئولیت جهانی خود را در مبارزه با موادمخدر به‌نحو احسن انجام دهیم.

□ تصویب قطعنامه ضرورت مساعدت‌های فنی و تجهیزاتی به کشورهای همجوار افغانستان.

□ تصویب قطعنامه ضرورت مشارکت کشورها (تولید کننده، ترانزیت و مقصد) از کشورهای همجوار افغانستان براساس اصل مسئولیت مشارکت.

۴) تهیه سند مبارزه با موادمخدر و برنامه اقدام برای کنفرانس تعامل و اعتمادسازی در آسیا (سیکا) توسط جمهوری اسلامی ایران.